

4 190
КУЗЬМИНА.

Р. С. Гринченко
ТРИ БАЖАННЯ.

КАЗКИ.

Написав БОРИС ГРІНЧЕНКО.

З малюнками.

Д-1у
Г-85

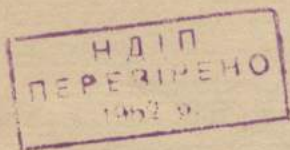
КУЗЬМИНА.

ТРИ БАЖАННЯ.

КАЗКИ.

Написав БОРИС ГРІНЧЕНКО.

З малюнками.

У КИЇВІ, 1914.

Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського,

КУЗЬМИНА.

В селі невеликім жила собі тихо
Розумна та мудра вдова Василица.
Вона в себе мала гарную дитину:
Єдиного сина на ймєння Кузьмину.
Вона того сина любила-кохала,
Що-дня на все добре його наставляла,
А щоб краще слухавсь та тямив науку,—
Пускала по йому гулять свою руку:
Бувало Кузьміні, бувало рукою,
Качалкою, дрюком, а то й кочергою.
А мати казала: „На добре те буде,—
Із рідного сина колись будуть люде“.

Ішли так, минали літа за літами,—
Уже наш Кузьмина гуля з парубками;
Далась йому знати та мудра наука:
Став дуже розумний з кочерги та з дрюка...

Пішов же Кузьмина побачити світа—
І босий, і голий—самі дірки свита.
І бачить: молотять ячмінь собі люде,

Він став та й гукає: „Хай добре вам буде:
 Дай, Боже, сто кіп вам його змолотити
 І решето повне з тих кіп наточити!“
 Беруть же Кузьмину, беруть за чуприну,
 Дають йому добре і в боки, і в спину,
 Безщасний Кузьмина додому чвалає,
 І плаче, й ридає, долю проклинає:
 „Ой нащо ж ти, мати моя Василюх,
 Мене породила на горе та лихо?“
 — „Ой, сину мій, сину, тобі б говорити:
 Дай, Боже, вам, люде, не перевозити,
 Не перевозити, не переносити,
 Вози поломити, коні потомити!“—

Пішов знов Кузьмина побачити світа—
 І босий, і голий—самі дірки свита.
 Труну несуть люде на марах велику—
 Він став та й гукає:—„Дай, Боже, довіку
 Не переносити, не перевозити,
 Вози поломити, коні потомити!“
 Беруть же Кузьмину, беруть за чуприну,
 Дають йому добре і в боки, і в спину.
 Безщасний Кузьмина додому чвалає,
 І плаче, й ридає, долю проклинає:
 „Ой нащо ж ти, мати моя Василюх,
 Мене породила на горе та лихо?“
 — „Ой, сину мій, сину, тобі було б стати
 Та вічну пам'ять гарненько сказати;
 А нам би,—сказати,—дай, Боже, нажитись!
 Тоді б помолитись і перехреститись!“

Пішов знов Кузьмина побачити світа—
 І босий, і голий—самі дірки свита.
 Весілля гуляють і весело, й пишно,—
 Він став та й гукає:—„Хай пам'ять вам вішна!
 А нам іще, Боже, дай добре нажитись!“
 Та ще й починає молитись-хреститись.
 Беруть же Кузьмину, беруть за чуприну,
 Дають йому добре і в бо́ки, і в спину.
 Безщасний Кузьмина додому чвалає
 І плаче, й ридає, долю проклинає:
 „Ой нащо ж ти, мати моя Василюх,
 Мене породила на горі та лихо?“
 — „Ой, сину мій, сину,—тобі б говорити:
 Дай, Боже, вам сина свого одружити,
 Йому з молододою ще сто літ прожити!“—

Пішов знов Кузьмина побачити світа—
 І босий, і голий—самі дірки свита.
 Хазяїн солону на-в-городі палить,
 Свиню таку ситу, годовану смалить;
 Кузьмина:—„Дай, Боже, тобі обсмалити,
 З сією свинею сина одружити,
 Йому з молододою ще сто літ прожити!“
 Беруть же Кузьмину, беруть за чуприну,
 Дають йому добре і в бо́ки, і в спину.
 Безщасний Кузьмина додому чвалає,
 І плаче, й ридає, долю проклинає:
 „Ой нащо ж ти, мати моя Василюх,
 Мене породила на горі та лихо?“
 — „Ой, сину мій сину,—тобі б говорити:
 Дай, Боже, вам дядьку, її впорядити,

На святий Великдень коло стóлу сiсти,
Разговiвшись добре, з дiточкáми зiсти!“

Пiшов знов Кузьмина побачити свiта—
I босий, i голий—самi дiрки свiта.
I бачить: до яру дiд падло волоче,—
Вiн став та й гукає:—„Дай, Боже, паноче,
На святий Великдень вам до стóлу сiсти,
Сю здохлу коняку з дiточками зiсти!“
Беруть же Кузьмину, беруть за чуприну,
Дають йому дóбре i в боки, i в спину,
Безщасний Кузьмина додому чвалає,
I плаче, й ридає, долю проклинає:
„Ой нáщо ж ти, мáти моя Василюх,
Мене породила на горé та лихó?“
— „Ой, сину мiй, сину,—а ти б не дивився,
Узяв би та плюнув, та й геть одступився!“

Пiшов знов Кузьмина побачити свiта—
I босий, i голий—самi дiрки свiта.
Там батюшка з церкви йде тихо додому,
Шапки всi скидають панотцю старóму;
Кузьмина ж на його i не подивився,
Узяв iще, плюнув, та й геть одступився.
Беруть же Кузьмину, беруть за чуприну,
Дають йому добре i в бóки, i в спину.
Безщасний Кузьмина додому чвалає,
I плаче, й ридає, долю проклинає:
„Ой нà що ж ти, мати моя Василюх,
Мене породила на горé та лихó?“
— „Ой, сину мiй, сину,—чи так же годиться?

Тобі б панотцеві було поклонитися
Та шапочку зняти, в руку цілувати,
Ще й благословення святого прохати!”

Пішов знов Кузьмина побачити світа—
І босий, і голий—самі дірки світа.
Ідє він, чвалає лугами-лісами,

Аж бачить— здоровий ведмідь під кущами
Вола десь допавши, дере-роздирає.
Кузьмина підходе і шапку знімає:
„Дозвольте, паноче, в руку цілувати,
Ще й благословення святого узяти!“
Ведмідь як почав же там благословити,—
Кузьміні-бідасі вже нікуди й жити,—
Тільки що живенький утік він од його...
Як мати уздріла синочка такого,—
Сплеснула руками та й заголосила
І сина за двà дні в труну положила...

Умер же Кузьмина—нехай лежить тихо!
Далось в знаки йому горе та лихо:
Ізмалечку бито, великого бито—
Тепер од усього землею закрито...
Ото ж, батьки, знайте—діти научайте,
Дітей научайте, словом наставляйте,
Бо розум загине від пуги та дрюка,
А добреє слово—велика наука!..

1890. III. 23.

ТРИ БАЖАННЯ.

У й було се ще в давнії роки,
Як у нас на Україні широкій
Чоловік на селі жив Тимоха,
І була в його жінка Солоха.
Поганенько було таки жити:
Хоч було на чому й заробити,
Та як правду вам щиру сказати,
То вони не уміли придбати,—
Бо у гарне вбіратись любили,
А напряди, наткати, не вміли;
Їсти—теж як би все їм ласенько,—
Встати—пізно, лягти ж так раненько.
Так вони дожилися до того,
Що немає і в хаті нічого;
То і лає Тимоха Солоху,
А Солоха картає Тимоху.
Чоловік їй говорить: „Як би ти
До пуття та уміла робити,
То було б усього в нас багато—
І про буддень, і також про свято“.

Жінка каже:— „І з тебе робота!
Аж дивитись на тебе нудота:
Тільки лежні справляєш та сидні,—
Тим у нас тільки й є самі злидні“.
Так погризшись, розумнії далі
Долю лаяти злу починали:
„Се все доля недобра та люта,
Через неї се горе та скрута!
Нащо так се, що трєба робити?
Кому доля годить, той на світі
Не робивши прожити здолає,
Ще й багатства та щастя зазнає“.
А Солоха сердито говорить:
„Наша ж доля дає саме горе.
Ну, та й доля ж ся наша—такая,
Як пра-люта свекруха лихàя!“
Тільки встигли те слово сказати,—
Коли стук щось відразу до хати!
Увіходить якась молодиця:
„Нащо ж так все на мене свариться?
Я—та Доля. Щоб ви не казали,
Що ви щастя на світі не мали,
Та що маєте долю лихую,—
Три бажання обом вам дарую:
Жінці перше, Тимосі ж два буде.
Не миліться ж ви добрії люде:
Тричі можете вдвох ви бажати,—
Хто що схоче, то й буде те мати,—
Більше ж трьох вже ніяк! Прощавайте!
Щастя з рук ви, глядіть, не пускайте!“
Те сказала і зникла вже з хати.

А ті раді:— „Що саме бажати?“
Вже Солоха в Тимохи питає.
А Тимоха і сам ще не знає,
Бо думок у Тимохи багато:
„Оттепер нам повік самè свято!
Перше: грошей найбільш забажаю:
Я із грішми доскочу й до раю!
Будуть інші за мене робити,
Ласих страв буде їсти і пити,
Я ж як пан, увесь день на перині,
Тільки скрикну: давайте ви, свині!
Гроши є, то усè нам байдуже,
Ти тоді зачіпай нас не дуже!
Я палаци куплю і з панами...
Ні, гордують пани мужиками!
Коли так, то я паном зроблюся!
Генералом! В мундір уберуся,—
Шану матиму дуже велику:
Всі шанують панів споконвіку.
А воно іще більша є шана:
Архирєєм би... Звечора й зрана
Цілуватимуть всі мене в руку,
Я ж даватиму й панству науку.
Тільки ні: в мене жінка, а знати
Архирєї усі нежонаті...
Так—царем!“... І знов думка гуляє,
І думкам тим і впину немає.
А Солоха теж в хмарах літає:
Дукачі та намисто їй сяє,
Те ж палàц, та такий пребагатий!..
Бо не хоче вже вбогої хати...

Та на лихо згадалось Солосі,
Що вони не вечеряли й досі:
Тó було їй про їжу байдуже,
А тепер закортіло, ще й дуже.
У печі ще раніш затопила,—
Подивилась:— „Ну й жар же до діла:
Хоч спрягти, хоч спекти, хоч зварити!“
Почалу вона жар ворушити,
Та й не стямилась, як і сказала:
„Як би тут ковбаса зашкварчала,—
От би так! А то з ранку самого,
Опріч хліба, не їла нічого!“
Тільки встигла сказати—ой, леле!
Уже кільце ковбаски дебеле
На жару і шкварчить, і пряжеться!
Тут Тимоха ураз як сунеться:
„Чи вона уже зовсім здуріла?
Що, дурна ти лепете, зробила?
За оцю ковбасу віддала ти
Своє щастя, що мала придбати.
Чом ти грошей, дурна, не бажала?
Ковбаси вона, бачте, не мала!
А, бодай би вона тобі сіла
На твій ніс, що встряв'а не до діла!“
Стриб ковбаска до пики Солосі—
Так одразу й повисла на носі!
Ніс зробивсь—вже яка йому й міра!—
Гірше, ніж за сім гривень сокира.
Тут Солоха:— „Мій Боже великий!
Ой пропала ж я, бідна, навіки!
Нащо ж я на цей світ народилась?!..“

Так вона тут сльозами і вмилась!..
А Тимоха сидить уже тихо,—
Бачить сам, що і він зробив лихо:

І бажання віддав без нічого,
Та ще й жінці накоїв він злого.
Що робити?—він думає-гадає...

А Солоха уже його лає:
 „Бач, здалась я йому на наругу!..
 Одмінив мою пику на другу!
 Як я вийду такою між люде?
 І яке ж то життя тепер буде?
 Віддавай мого носа, бо згину
 Та й тебе задавлю, злу личину!“
 Що робити? Чи грошей бажати,
 Чи Солоху з біди визволяти?
 Воно й грошики дуже хороші!..
 Ну, та жінка миліша, як гроші!
 „Так счезай же ти, халепо клята!“
 Де й поділась ураз ковбаса та!
 Хоч нічого не має Тимоха,
 Так ізнов як людина Солоха.
 Аж тут—стук! Знову Доля до хати:
 „Чи ще будете ви нарікати?
 Я ж вам щастя давала! Ви ж на що
 Віддали його так, за ні за що?
 Ні, не доля тут винна—самі ви,
 Що без краю недбалі й лінів!
 Заробіть, тоді й будете мати,
 На дурничку ж не можна придбати.
 Самі взять свого щастя не вміли!
 Прощайте, як що зрозуміли!..
 Засміялась та й зникла із хати...

Як прибитії наші зостались!
 Довго очі звести не зважались,
 Похилившись, сиділи довгенько
 І зітхали обоє важенько.

Як же згодом прочумались трохи,
То Тимоха сказав до Солохи:
„Оттака приведенція в світі!..
Воно й правда, що треба робити“...

1890

Бібліотека „Молодість“.

- Том 1. Андерсен Г. Казки. Пер. М. Загірня. Ц. 65 к.
„ II Українські народні казки для дітей. 3 мал. Зредакт. Б. Грінченко. Ц. 60 і 80 к.
„ III. Твен М. Пригоди Тома Сойєра. Пер. М. Загірня. Зредакт. Б. Грінченко. Ц. 80 к.
„ IV. „ Пригоди Гека Фінна. Пер. Н. Грінченко. Зред. Б. Грінченко. Ц. 1 крб.— к.
„ V. Личіє Е. Серце. Книга про дітей. Пер. Б. та М. Грінченки . . . Ц. 1 крб.— к.
„ VI. Грінченко В. Байки. 3 мал. і з портр. Ц. 35 к.
„ VII. „ Чудова дівчина та інші оповідання. З портретом автора . . . Ц. 35 к.
„ VIII. „ Сонце сходить... та інші вірші. . Ц. 50 к.
„ IX. „ Книга казок віршом. 3 малюнками Ц. 60 к.
„ X. „ Розум та почування у живої тварі. 3 мал. Ц. 60 к.

Портрети Бориса Грінченка по 3 і по 30 коп.

Листовні картки: а) з портретом Б. Грінченка і з цитатами з його писаннів по 5 к. б) Школа імени В. Грінченка з-окола і в середині по 3 к.

Казки віршом Б. Грінченка.

1. Два морози—4 к. 2. Снігурка—3 к. 3. Сірко. Могутний комарь—2 к. 4. Сопілка—4 к. 5. Скарб. Крик велика птиця—4 к. 6. Чия робота важча—2 к. 7. Дівчина Леся—4 к. 8. Кузьмина. Три бажання—4 к. 9. Дурень думкою багатів. Риб'ячі танці—3 к. 10. Сирітка—2 к. 11. Смілива дівчина—5 к. 12. Дума про княгиню-кобзаря—3 к.

Продаються по всіх українських книгарнях.

Ціна 4 коп.

У КИЇВІ, 1914.

Друкарня В. П. Бондаренка та П. Ф. Гніздовського.
Михайлівська № 18